

FRANCESC RODRÍGUEZ BERNAL*

***DOCUMENTS CAROLINGIS DEL CASTELL I TERME
DE CARDONA (979-1000)*****

ABSTRACT

We offer the edition of several documents of the 10th century (979-1000) proceeding from Cardona's Ducal Archive, and that have a direct relation with the castle of Cardona.

Ja fa alguns anys que, recolzant-nos en els treballs d'alguns eminents medievalistes, vam encetar una apassionant recerca sobre la família vescomtal de Cardona entre els segles x i xiii.¹ Aquesta feina, molt alentida per la dispersió de les fonts documentals,

*Investigador «Beatriu de Pinós». Aquest treball ha estat possible gràcies al suport del Departament de Educació i Universitats de la Generalitat de Catalunya.

**Volem mostrar el nostre més sincer agraïment al professor Jesús Alturo, de la Universitat Autònoma de Barcelona, que ha tingut la paciència i l'amabilitat de llegir el manuscrit d'aquest treball i d'enriquir-lo amb els seus consells i les seves puntualitzacions.

1. Malgrat les seves deficiències, la bibliografia sobre els vescomtes de Cardona és abundosa i coneguda. Els investigadors de la família vescomtal tenim deutes impagables amb els treballs de l'erudit Joan SERRA I VILARÓ, especialment amb la seva *Historia de Cardona*, Tarragona, Sugrañes Ed., 1962-1968; no hem d'oblidar tampoc les incursions que realitzà Ferran VALLS I TABERNER, «La primera dinastia vescomtal de Cardona», *Estudis Universitaris Catalans*, xvi, 1932, p. 112-136, i el seu «Le juriste catalan Pierre de Cardona, cardinal de l'église romaine sous Alexandre III», *Mélanges Paul Fournier*, Paris, 1929, p. 473-476. Entre els autors més moderns, hem de citar Manuel ROVIRA I SOLÀ, «Noves dades sobre els primers vescomtes d'Osona-Cardona», *Ausa*, 9, 1981, p. 249-260; a Montserrat CASAS NADAL, *La canònica de Sant Vicens de Cardona a l'Edat Mitjana*, («Col·l. Història de Cardona, III»), Part I, Cardona, Ajuntament, 1992; però sobretot és imprescindible, Andreu GALLERÀ I PEDROSA, *Territori, senyoriu i jurisdicció a la Catalunya Central. La Batllia de Cardona (ducat*

ens ha permès de reunir un important conjunt de pergamins proper al miler d'exemplars. Dins d'aquest recull s'inclouen uns 130 pergamins, conservats en diferents arxius peninsulars i estrangers, que són anteriors al segle XI. La recopilació és força heterogènia, amb alguns pergamins originals, còpies tardanes autèntiques d'alguns textos avui perduts, i edicions antigues de documents, també desapareguts. Alguns són encara inèdits, com els 14 que presentem més endavant i que tenen la particularitat de fer referència al castell de Cardona i al seu terme. La vila de Cardona és força coneguda entre els medievalistes peninsulars i d'arreu, gràcies especialment a la seva carta de població del 986, una veritable joia documental, que ha estat editada en multitud d'ocasions.² Contribueix al bon coneixement que tenim de la vila medieval l'edició de la resta de documents cardonins, publicada fa alguns anys.³ Aquest diplomatarí inclou la reedició de 9 interessants documents anteriors al segle XI, en una cronologia que va del 966 al 993. La importància d'aquesta contribució quedà un xic enfosquida per l'aparició dels tres volums de la monumental *Catalunya carolíngia* dedicats al comtat d'Osona-Manresa, obra que proporciona el nombre més gran de documents afins als nostres per cronologia i proximitat geogràfica.⁴ Aquesta obra monumental, que marca un punt d'inflexió en els estudis sobre la Catalunya de l'alta edat mitjana, no escapa als misteris de l'atzar que, afortunadament, treu constantment a la llum nous documents desconeguts.⁵ El treball que ara presentem es vol inscriure en aquest mateix context, aspecte que justifica, creiem, l'apel·latiu de *documents carolíngis* que hem donat als nostres.

La seva datació va de l'any 979 al 1000, ambdós inclosos. Si els repartim per dècades, tenim quatre documents per al període 979-980, sis per a l'arc cronològic 981-990 i cinc per als anys 991-1000. Pel que fa a la seva tipologia, és molt homogènia. Certament les vendes representen la part principal (13 sobre 15), però tenim també una delimitació de terme castral (doc. 11), i encara una donació (doc. 10). El més notable d'aquest darrer document és la presència del comte Borrell de Bar-

de Cardona) i la baronia de Santa Maria d'Aguilar (s. XI-XVI), tesi de doctorat inèdita, Universitat de Barcelona, Barcelona, 2001 (l'autor va tenir la deferència de procurar-nos un exemplar d'aquest treball, gest que no serà mai suficientment agraït), i Andreu GALERA i PEDROSA, «La extracción de sal gema en el nordeste peninsular: las salinas de Cardona durante la Edad Media (siglos X-XIII)», *Actas de las I jornadas sobre minería y tecnología en la Edad Media peninsular*, León, Fundación Hullera Vasco-Leonesa, 1996, p. 225-239.

2. L'edició clàssica és la que va realitzar José María FONT RIUS, *Cartas de población y franquicia de Cataluña* (2 vols.), Madrid-Barcelona, CSIC, 1969, doc. 9, p. 14-18.

3. Treball que novament hem d'agrair profundament a l'erudit Andreu GALERA i PEDROSA, *Diplomatarí de la vila de Cardona (966-1276)*, Barcelona, Fundació Noguera, 1998.

4. Ramon ORDEIG i MATA (a cura de), *Catalunya Carolíngia IV. Els comtats d'Osona i Manresa* (3 vols.), Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1999.

5. Vegeu, Carles PUIGFERRAT i OLIVA, «Un altre document per a la Catalunya Carolíngia, Omet, 923», *Ausa*, 21, 2003, p. 5-9.

celona-Osona, el qual fa donació al vescomte Ermemir d'Osona de dues peces de terra —que el comte diu tenir *pro beneficio*⁶— situades a Cardona, *subtus ipso castello*. Les afrontacions que apareixen mencionades ens permeten parlar d'una propietat important per la seva ubicació: altres terres comtals, cursos d'aigua, possessions dels mateixos compradors i vies de comunicació són els únics límits esmentats. El text, conservat només en dues còpies dels segles xvii i xix, té data de 984 i encara que s'inscriu en el context de contínues ràtzies que s'havia iniciat anys enrere, és anterior a la destrucció de la ciutat de Barcelona per las tropes de Còrdova. Aquesta circumstància resulta especialment destacable, ja que podria donar peu a pensar que el text reflecteix un intent de l'autoritat comtal per avançar-se als problemes en protegir, des de Cardona, l'entrada dels seus enemics al Vallès, porta interior de la ciutat de Barcelona.

El document que fixa els límits jurisdiccionals del castell de Matamargó és una falsificació. Aquest tipus documental no és gens freqüent a la Catalunya del segle x (i hem de confessar que tampoc als segles posteriors), moment en què l'organització dels termes castrals es troba encara molt lluny d'haver assolit la precisió documental que mostra el nostre text. A més, el diploma ha arribat a nosaltres en dues còpies del segle xiv, moment en què els antics castlans de Matamargó s'havien convertit en senyors alodials del terme i havien donat lloc a una família aristocràtica. Altres aspectes formals, com l'aparició de l'expressió «*visores et auditores*», element també estrany al segle x, apunten a una falsificació posterior. El seu contingut reforça encara més la nostra opinió. L'executor del document, Umbert Odó, no apareix testimoni a Catalunya abans de l'any 1047⁷ i la seva existència es prolonga fins a la dècada de 1090.⁸ Com es veu, és difícil compaginar aquestes dades amb una primera aparició documental a l'any 1000, com proposa el nostre document. L'afegit toponímic que presenta el personatge mencionat de Raolf de Muradén és estranyament precoç en aquest moment, en què els propis vescomtes de Cardona no afegeixen el referent *Chardonensis* fins precisament aquest moment.⁹ És molt probable que aquest document, còpia presumible d'un altre document anterior, es redactés a la primera meitat del segle xiii, quan els senyors del lloc, descendents dels primers

6. Remetem al treball, ja clàssic, d'Ester RODÓN BINUÉ, *El lenguaje técnico del feudalismo en el siglo XI en Cataluña (Contribución al estudio del latín medieval)*, Madrid, CSIC, 1957, la veu «beneficio».

7. Arxiu de la Corona d'Aragó (en endavant ACA), Ordes religiosos, Pergamins de Sant Llorenç del Munt, Carpeta 2, núm. 153 (28, VII, 1047). Editat per Pere PUIG I USTRELL, *El monestir de Sant Llorenç del Munt sobre Terrassa. Diplomatarí dels segles x i xi*, Barcelona, Fundació Noguera, 1995, doc. 341, p. 1094-1095.

8. ADC, legajo 144, doc. 2474 (25, VII, 1091).

9. ACA, Cancelleria, Pergamins, Ramon Borrell, núm. 53 (23, XII, 1000). Editat per Gaspar FELIU i Josep Maria SALRACH (dirs.), *Els Pergamins de l'Arxiu Comtal de Barcelona de Ramon Borrell a Ramon Berenguer I* (3 vols.), Barcelona, Fundació Noguera, 1999, doc. 57, p. 331-332.

castlans al servei de la família vescomtal cardonina, tracten de fixar i estendre el seu domini sobre la regió propera a Matamargó.

Com s'ha dit, les vendes constitueixen el conjunt més important de la nostra recopilació documental. Tretze documents sobre quinze encaixen dins aquesta definició tipològica. Aquesta abundància contrasta amb les minses dades que tenim sobre la majoria dels venedors que hi són mencionats. Els seus noms són tan freqüents en la documentació contemporània que fan certament difícil una recerca prosopogràfica amb garanties.¹⁰ Aparentment cap d'ells es troba entre els ancestres de les famílies de castlans i vicaris que actuen més endavant a la regió, i als quals coneixem bé. Malgrat això, considerem necessari aturar-nos en el personatge anomenat Godemar, que apareix com a protagonista de tres vendes de la nostra recopilació (1, 6, 8). El lector atent encara trobarà la seva signatura a l'escatocol d'uns altres dos documents (5, 7). Aquestes dades ens permeten perfilar amb tota prudència algunes dades sobre la seva persona, que no van més enllà de la consideració evident que es tracta d'un personatge destacat, segurament un magnat local. Godemar, en les seves diferents grafies, és un nom molt freqüent a la resta de diplomes catalans.¹¹ Malgrat això, no sembla un despropòsit recordar que en aquests anys existeix a la regió un Godemar «vicari», que podria ser el que apareix als documents mencionats. De tota manera el seu no és un nom que aparegui a la documentació dels vescomtes d'Osona-Cardona del segle x, i sembla, doncs, que cal descartar-lo, almenys, d'aquest cercle. Que el nom Godemar desapareix de les fonts cardonines després de 986 pot estar relacionat amb algun efecte dels atacs musulmans que tenen lloc sobre els comtats catalans pels volts d'aquesta data.

Les dades que tenim sobre alguns compradors són afortunadament més abundants. La documentació és efectivament generosa per a la vescomtessa Ermetruit d'Osona (947-1006), que apareix com a compradora en nou dels documents que editem. Es tracta d'una dama sorgida de la família comtal de Pallars que estava, a més, emparentada amb els comtes de Barcelona.¹² En 979 enviudà i es va situar al capdamunt de la família del seu marit, els vescomtes d'Osona. Els documents que presentem corresponen precisament als primers vint-i-un anys de la seva viduitat. Com a tutora dels fills apareix encapçalant tots els documents familiars que realitzen conjuntament. La compra d'alous prop de Cardona és la seva activitat més destacada en aquests anys. El seu govern es veu marcat per un desgast creixent de la seva autoritat provocat, entre altres circumstàncies, per les incursions armades que

10. Això es fa ben palès a l'obra de Jordi BOLÒS I MASCLANS, i Josep MORAN I OGERINJÀUREGUI, *Repertori d'antropònims catalans (RAC) I*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 1994.

11. Fins a trenta-dues mencions de personatges anomenats Godemar han estat trobats en documents del comtat d'Osona, sense comptar els que ara oferim. Vegeu *ibidem*, p. 326-328.

12. Tot esperant pacientment l'edició francesa del text, ens permetem citar el nostre Francesc RODRÍGUEZ BERNAL, *Los Cardona. Familia, poder y patrimonio en Cataluña (siglos X-XIII)*, tesi de doctorat inèdita, Barcelona-Poitiers, 2004, p. 69-82.

els musulmans duen a terme per aquells anys (978, 982, 984). En 986, tot coincidint amb la reorganització de la frontera que porta a terme el comte Borrell de Barcelona-Osona-Girona-Urgell, la vescomtessa és apartada del poder i substituïda pel seu fill Ermemir, protagonista de la famosa carta de població de Cardona. La documentació confirma el rol que la bibliografia atorga a aquesta dama en la fundació del monestir familiar de Sant Pere de Casserres.¹³ En 1006 desapareix finalment de les fonts de l'època.

També són moltes les dades que tenim sobre el vescomte Ramon I de Cardona (977-1010), fill d'Ermetruit. Les seves primeres aparicions el mostren sempre amb els seus germans, i sempre ocupant la darrera posició. El seu germà Arnulf fou bisbe de Vic des de 992¹⁴ i un any més tard, la seva família, Ramon i ell, són els darrers supervivents masculins de la seva generació. Malgrat ser el més petit, Ramon fou l'únic dels germans que contragué matrimoni, circumstància que sembla respondre a una estratègia familiar intencionada per mantenir indivís el patrimoni familiar.¹⁵ En 1005 apareix mencionada per primera vegada la seva muller Engonça, encara que segurament el seu enllaç es duqué a terme a finals dels anys de 980. Al llarg de la seva vida, el vescomte Ramon I va realitzar diverses compres al comtat d'Osona, entre les quals trobem les dues que hem inclòs a la nostra recopilació (12, 15). Com ja hem dit més amunt, Ramon fou el primer dels vescomtes de la seva família que afegí un referent toponímic al seu nom (*Raimundus vicecomitis chardonensis*).¹⁶ Els seus successor repeteixen ocasionalment aquest costum fins que, a la segona meitat del segle XI, Ramon Folc I, el seu nét, el converteix en habitual. Ramon I fou també un dels primers senyors de Cardona a denominar-se vescomte «per la gracia de Deu»¹⁷ i, segurament, fou el primer a fer-ho a l'interior del comtat d'Osona. Es pot dir que el vescomte Ramon I de Cardona i el seu germà Arnulf, bisbe de Vic, gaudien d'una autonomia gran dins el comtat osonenc. Tots dos estaven al capdamunt del poder polític —enca-

13. Vegeu Eduard JUNYENT, «Sant Pere de Casserres», *Ausa*, I, 1952, p. 397-403, així com les pàgines que dedica a aquesta qüestió Teresa SOLDEVILA, *Sant Pere de Casserres, Història i llegenda*, Vic, Eumo Editorial/Consell Comarcal d'Osona, 1998 i, finalment, les referències d'Antoni PLADEVALL I FONT, *Sant Pere de Casserres*, Manlleu, Fundació Caixa de Manlleu, 202, p. 25-32.

14. Remetem a l'estudi clàssic d'Arcadi GARCÍA, «Arnulfo, Obispo de Vic (992-1010)», *Ausa*, xxxiii, 1960, p. 401-411.

15. FRANCESC RODRÍGUEZ BERNAL, «Las lógicas nobiliarias de frontera en la Cataluña de los siglos x y xi». A: JOSÉ RODRÍGUEZ MOLINA i FRANCISCO TORO CEBALLOS (coords.), *VI Estudios de Frontera. Población y Poblamiento en la Frontera*, Alcalá la Real, Diputación Provincial de Jaen, 2007, p. 621-638.

16. ACA, Cancelleria, pergamins, Ramon Borrell, doc. 53 (23, XII, 1000). Publicat a Joan SERRA i VILARÓ, «Los señores de Portell, patria de San Ramón, descendientes de los vizcondes de Cardona», *Analecta Sacra Tarraconensis*, xxx, 1957, p. 21.

17. Arxiu Capítular de Solsona (en endavant ACS), Pergamins, núm. 20 (8, IV, 1000). Publicat per Antoni LLORENS, «Els documents dels segles x i xi de l'Arxiu Capítular de Solsona», *Urgellia*, 11, 1992-1993, doc. 23, p. 336-337.

ra que per delegació comtal— i religiós, de la regió. Tots dos van sobreviure a la mare, ja que els trobem vius més enllà del 1006. El vescomte Ramon desapareix dels nostres documents l'any 1010. La seva última menció coincideix amb els preparatius que les tropes mercenàries catalanes realitzen abans de partir cap a Còrdova, en 1010.¹⁸ És, doncs, probable que el vescomte trobés la mort en aquesta expedició, en què una part important de la noblesa catalana —el seu germà Arnulf inclòs— va morir en el transcurs dels combats que hi van tenir lloc al llarg de la campanya.¹⁹ Abans de morir, la seva dona li havia donat nou fills, quatre nens i cinc nenes, nombre més que suficient per assegurar la continuïtat biològica de la seva família.

Ens queden per analitzar encara dues vendes (13, 14). Ens apressem a dir, però, que els personatges que apareixen com a compradors en cadascuna són molt més difícils de perseguir. Puix que no formen part de la noblesa, ni tan sols de la més modesta, les dades que podem oferir són francament decebedores. Els noms d'Odó i Flamídia, per exemple, no són estranys a la resta de documents de la Catalunya de l'època.²⁰ Però el nostre és l'únic document en què els hem trobat plegats (13). En canvi, la menció d'una parella formada per Odgeró i Emmo és molt més estranya que l'anterior. El nostre document (14) constitueix, per a ells, la primera referència coneguda.²¹

CRITERIS D'EDICIÓ

Hem volgut incloure en la següent edició tots els documents anteriors a l'any 1000 inèdits que coneixem, i corresponents al lloc i terme del castell de Cardona. La bona salut de les edicions documentals catalanes ens permet deixar de banda els textos ja editats amb anterioritat, llevat del document número 5, publicat per Mossèn Serra Vilaró fa gairebé cinquanta anys a partir d'un pergamí actualment perdut.²² La recent troballa d'altres còpies, encara que dels segles XVII i XIX, justifica, creiem, aquesta nova publicació.

18. Gelderic i la seva esposa venen una terra a Cardona al vescomte Ramon: ADC, legajo 158, núm. 19 (28, IV, 1010); Duran i Rosa li venen una vinya, també a Cardona: ADC, legajo 158, núm. 20 (29, IV, 1010).

19. Ramon ORDEIG I MATA, «Documents vigatans relatius a l'expedició militar dels catalans a Còrdova l'any 1010», Ausa, xi, 1984, p. 183-195.

20. Vegeu les veus «Odo» i «Flamidio/a», a Jordi BOLÒS I MASCLANS, i Josep MORAN I OGERIN-JÀUREGUI, *Repertori...*, op. cit., p. 415-416 i p. 294, respectivament.

21. Pel que fa als personatges del comtat d'Osona anomenats Emmo, encara que fora de la geografia cardonina, vegeu la veu «Emmo» a ibídem, p. 258-259.

22. Joan SERRA I VILARÓ, *Historia...*, op. cit., p. 44, ho editava a partir de una còpia parcial conservada, fa anys, a l'Arxiu Parroquial de Sant Miquel i Sant Vicenç de Cardona, avui malauradament perduda. La mateixa edició fou represa per Andreu GALERA I PEDROSA, *Diplomatari...*, op. cit., doc. 6, p. 60.

Dins l'aparell eurístic dels documents anomenem totes les còpies que coneixem, així com el seu estat de conservació i les dimensions dels originals, expressades en mil·límetres, i en el qual les xifres fan referència a la base i l'alçada, per aquest ordre. Quan els documents presenten inicials ascendents o descendents, hem indicat entre parèntesis fins a quina línia arriba el seu traç.

Pel que fa a l'estat de conservació, apareix descrit com a *dolent*, *regular* o *bo*, en funció del grau de deteriorament i de les dificultats de lectura provocades pel desgast, amb o sense llum ultraviolada. A cada cas, s'ofereixen dades que justifiquen la descripció escollida.

Als registres, els parèntesis quadrats s'utilitzen per donar noms, dates, xifres i qualitats que no apareixen explícitament al document, però que ens són coneguts amb seguretat gràcies a treballs diplomàtics i bibliogràfics anteriors. Dins les transcripcions, serveixen per restituir les paraules il·legibles per perforació, mutilació, raspadura o, simplement, per taques d'humitat. Les restitucions no s'han fet sempre a partir del testimoni més proper a l'original conservat quan aquest procedeix de les còpies del segle XVII, ja que el seu estat és extremament delicat i el risc de desintegració impedeix la seva manipulació. A l'escatocol, l'aparició d'una signatura d'escriba o copista s'ha substituït en totes les transcripcions per la menció (ss). Quan es fan a partir d'un testimoni diferent a l'original, hem optat per respectar el símbol que hem trobat, habitualment, una «+».

Anotem complidament les diferències que el text presenta en cadascuna de les còpies quan apareixen frases noves o s'ometen fragments. Les petites variants gràfiques, en canvi, no s'han tingut en compte. Com a molt, cridem l'atenció sobre algunes que vénen anotades per un *Sic*. Donem notícia, en canvi, de particularitats escriptòries de l'escriba, si es produeixen, per evitar notes redundants.

Al final de la recopilació documental oferim un petit índex de noms, en què apareixen els antropònims citats als documents. Advertim, a més, que les xifres que acompanyen cada indicació fan referència als nombres de pàgina, i no al nombre del document.

DOCUMENTS

1

979, 4 Maig

Godemar, Landefret, Miró i Vivenda venen a la vescomtessa Ermetruit [d'Osona] i als seus fills (el vescomte Ermemir [d'Osona], a Llop i a Miró) una terra que tots tenen a Ardèvol, terme de Cardona, per 10 sous, en espècie.

A. Pergamí original, en bon estat de conservació, malgrat una taca que presenta a la part superior central del text, que no afecta la seva lectura, inicial descendent (5), 215 × 107 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 177, núm. 1465.

In nomine Domini. Ego Godemares et Landefredus et Miro et Vivenda, vinditores sumus vobis Ermetruites, vicescommitissa,²³ et filios suos, Ermemir, vicescommes,²⁴ et Lobo et Miro, emtores. Per hanc scriptura vindicionis nostre vindimus vobis terra nostra, propria, culta et erema, qui nobis advenit de aprisione. Et est in termine de Cardona, ubi²⁵ Ugerio Ardevalo,²⁶ ipsa comma que vocant Azernosa. Qui infrontat²⁷ ipsa comma, culta vel erema, de omnesque partes, in stirpe de Fundus us que ad capud. Quantum infra istas afrontaciones includunt, sic vindimus vobis ipsa terra, culta vel erema, totum ab integrum, cum exio vel regressio suo, propter precium solidos X in rem valentem. Et nichil exinde non remansit. Est manifestum. Quem vero predicta ipsa terra de nostro iure in vestro tradimus dominio et potestate, ad omnia quecumque facere volueritis. Et si nos vinditores aut ullusque homo qui ista vindicio venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare, sed componat ipsa terra in duplo, cum omni sua inmelioracione; et inantea ista vindicio firmis permaneat omnique tempore.

Facta carta vindicionis IIII nonis mai, anno xxv regnante Leutarius rex.

Sig+num Godemares, sig+num Landefredus, sig+num Miro, sig+num Vivenda, qui ista vindicione fecimus et firmare rogavimus.

Sig+num Fedancio. Sig+num Domnucio. Sig+num Recosindus.

Sig+num Ranimirus, presbiter, rogitus scripsi et sub (ss) die et anno quod supra.

2

980, 14 Març

Ermemir i la seva muller Sesenada, Moscono i la seva muller Imul, venen a [la vescom-tessa d'Osona] Ermetruit, i als seus fills Ermemir, Llop i Miró, una terra que tenen a l'apèndix del castell de Cardona, al lloc anomenat Ardèvol, per tres sous, en espècie.

A. Pergamí original, en bon estat de conservació, malgrat una petita perforació que afecta una de les signatures, completament reconstituïble, 245 × 185 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 158, núm. 5b.

B. Còpia simple, de 1669 per J. B. Llop, Archivo Ducal de Cardona, legajo 129, pliego 1, fol. 4v, núm. 5.

C. Còpia simple, ex B, del segle XIX, per Vidal, Archivo Ducal de Cardona, legajo 157, pliego 1, fol. 3r, núm. 5b.

In Dei nomine. Ego Ermemirus et uxor sua Sesenada, et Moscono et uxoris sua, simul, vinditores sumus vobis Ermetruites et filiis suis Ermomirus, Lupus et Miro, emptores. Per anc scriptura vinditionis vendimus vobis, in apenditio de castrum Cardona, in loco ubi dicitur Ardevol, in ibidem loco, vindimus vobis terram culta et erma, qui nobis advenit

23. *Sic.*

24. *Sic.*

25. L'expressió és literal.

26. La «r» superposada a una «d» anterior.

27. *Sic.*

de aprisione vel per quacumque voce. Et afrontat ipsa terra de una parte in strata, de alia in ipso Pugol, de tertia et de quarta in nos comparatores. Quantum in istas afrontationes includunt, sic vindimus vobis ipsa terra, ab integrum, cum exio vel regresio suo, inpropter pretium solidos III in rem valentem. Et nichil exinde non remansit. Est manifestum. Et qui hoc inquietare voluerit, in duplo componere faciat; et inantea ista venditio firma permaneat omnique tempore.

Facta ista venditio II idus marcii, anno XXVI regnante Leutario rege.

Sig+num Ermemirus, sig+num Sesenanda, sig+num Mirone, sig+num Imul, qui ista venditio fecimus et firmare rogavimus.

Sig+[num Sa²⁸]ncio. Sig+num Oliba. Sig+num Garsias.

Ermemirus, presbiter, requissitus scripsit et subsignavit die et anno quod supra.

3

980, 14 Març

Fruila ven a la vescomtessa Ermetruit [d'Osona] i als seus fills Ermemir, Llop i Miró, una terra que tenen a l'apèndix del castell de Cardona, al lloc anomenat Ardèvol, pel preu de 2 sous, en espècie.

A. Pergamí original, en un estat de conservació molt dolent, a causa de repetides perforacions que afecten el text en diversos llocs. El pergamí es troba, a més, trencat transversalment per la meitat, 245 × 185 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 158, núm. 5.

B. Còpia simple de 1669, per J. B. Llop, quan el document era encara completament llegible, Archivo Ducal de Cardona, legajo 129, pliego 1, fols. 4r-v, núm. 5.

C. Còpia simple, ex B, del siglo XIX, per Vidal, Archivo Ducal de Cardona, legajo 157, pliego 1, fols. 2v-3r, núm. 5.

[In Dei nomine²⁹]. Ego Fruila venditor sum vobis Ermetruit, vicecomitissa, et [filiis suis] Ermemirus et Lupus et Miro, emptoris. Per hanc scriptura vendi[tionis vendo vobis], in apendio de castrum Cardona, in loco ubi dicitur [Arde]val, in ibidem loco, vindo vobis terra culta, qui michi advenit [de aprisione] vel per quacumque voce. Et afrontat ipsa terra de una parte in strata, de alia in terra de Arifonso vel suos heres, de tertia in terra de Frango, [de quarta in] terra de Arnulfo. Quantum in istas afrontationes includunt, [sic ve]ndo vobis ipsa terra, tota ad integrum, cum exio vel regresio suo, [propter] pretium solidos II in rem valentem. Et nichil exinde non [remansit]. Est manifestum. Quod vero predicta te[rra], sicut superius resonat, de meo in vestro trado dominio et potestatem a propium. Quod si [ego venditor] aut ullus homo qui contra anc ista [v]enditio venerit pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare, set componat ipsa terra [in] duplo cum sua immelioratione; et inantea ista venditio firma permaneat omnique tempore.

28. El text entre parèntesis quadrats he estat reconstituït a partir de C.

29. Text reconstituït a partir de C.

Facta ista venditio II idus martii, anno xxvi regnante Leutario rege.
 Sig+num Fruila, qui ista vendicio fecit et firmare rogo.³⁰
 Sig+num Sancio. Sig+num Sepila. Sig+num Gissalezo.
 Ermemirus, presbiter, rogatus scripsit et subsignavit die et anno quod supra.

4

980, 30 Març

Altimer i la seva esposa El·lio venen a la vescomtessa Ermetruit [d'Osona] i als seus fills Ermemir, Llop i Miró, una terra que tenen a l'apèndix del castell de Cardona, al lloc anomenat Ardèvol, pel preu de 5 sous, en espècie.

A. Pergamí original, en bon estat de conservació; inicial descendent (3), 164 × 111 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 177, núm. 1464.

In nomine Domini. Ego Altimerus et uxori tue Eilo vinditores sumus vobis Ermetruit, vicescomitessa, et filiis suis Ermemirus et Lupus et Miro, emtores. Per ahnc³¹ scriptura vindicionis vindimus vobis, in apendicio de castrum Cardona, in locum ubi dicitur Ardevol, in ibidem loco, vindimus vobis pecia I de terra, culta et erma, qui nobis advenit per apreone³² vel per quacumque voce. Et afrontat ipsa terra, culta vel erma de una parte in strata, de alia in terra de nos emtores, de tercia in Petra Fexa vel in termine de rio Nero, de IIIIta in torete pluviale. Quantum in istas afrontaciones includunt sic vindimus vobis ipsa terra, sicut superius ressonat, totum ab integrum, cum exio vel regresio suo, inpropter precium solidos V in rem valentem. Et nichil exinde non remansit. Est manifestum. Quem vero predicta terra, sicut superius resonat, de nostro iuramos³³ in vestro tradimus <dominium> et potestatem. Quod si nos vinditores aut ullus omo qui contra ista vindicio venerit pro inrumpendum, non ohc³⁴ valeat vindicare, set componat vobis in duplo; et inantea ista vindicio firma permaneat omnique tempore.

Facta ista vindicio III kalendas aprilis, anno xxvi regnante Leutario rege, filio Leudevici.
 Sig+num Altimerus, sig+num Eilo, qui ista vindicio fecimus et firmare rogavimus.
 Sig+num Wadamiro. Sig+num Galindo. Sig+num Alorico.
 Ermemirus, presbiter, rogitus scripsit sub (ss) die et anno quod supra.³⁵

30. Tota aquesta línia, *om. C.*

31. *Sic.*

32. *Scilicet. aprisione.*

33. *Scilicet. iure.*

34. *Sic.*

35. Segueix aquesta línia, en tinta diferent i amb lletra del segle xvii, el que sembla una operació per calcular la data del pergamí, que reproduïm: «952 + 23 = 975». El lector notarà que l'autor d'aquest esborrany va veure XXIII allà on nosaltres llegim clarament XXVI.

981, 18 Maig

Guifreda, juntament amb Argemir i la seva esposa Arleva, venen a la vescomtessa Ermetruit [d'Osona], al vescomte Ermemir [d'Osona, el seu fill] i a Llop [germà d'Ermemir], unes terres que tenen al terme de Cardona, al lloc de Bergús.

[A]. Original, perdut, abans a l'Archivo Ducal de Cardona, legajo 158, núm. 7.

B. Còpia simple, de 1669, per J. B. Llop, Archivo Ducal de Cardona, legajo 129, núm. 7.

C. Còpia simple, ex B, del segle XIX, per Vidal, Archivo Ducal de Cardona, legajo 157, pliego 1, fol. 3v-4r, núm. 7.

[D]. Còpia parcial, perduda, ex A, abans a l'Arxiu Parroquial de Sant Miquel i Sant Vicenç de Cardona, Fons Sant Vicenç, ACC, plec de títols del Ducat de Cardona.

a. Joan SERRA I VILARÓ, *Historia de Cardona*, vol. I, Tarragona, Sugrañes Ed., 1962-1968, p. 44, ex D.

b. Andreu GALERA I PEDROSA, *Diplomatari de la vila de Cardona (966-1276)*, Barcelona, Fundació Noguera, 1998, doc. 6, p. 60, ex a.

Apud C.³⁶

In nomine Domini. Ego Guifreda, nera de Argemiro, et uxor mea Arleva venditores sumus vobis Ermetruitis, vicescomitis, et Ermemiro, vicescomes, et Lobo, emptores. Per hanc scriptura venditionis nostre vendimus vobis sortes nostra de terra, nostras, proprias, qui nobis advenit de parentorum.³⁷ Et est in fines Cardona, ubi vocant Bergusi, ad Sancto Ioanne, in ipsa villa. Qui infronant³⁸ ipsas sortes de una parte in terra de Donado, et de alia in ipso singulo super ista villa, et at³⁹ tertia in ipsa via antiqua quod pergit ubique, et de quarta in terra de Egovardo. Infra istas afrontaciones sic vendimus vobis, in ipsa villa, ipsas nostras hereditates, cultum vel incultum, cum ipsas petras, totum ab integrum, et exio vel regressio earum, propter pretium solidos.⁴⁰ Et est manifestum. Et de nostro iure in vestro tradimus dominio et potestate. Quod si nos venditores aut ullusque homo inquietare voluerit, in dublo⁴¹ vobis componere faciat; et ista venditio firmis permaneat.

Facta ista venditio decimo quinto kalendas iunii, anno vigesimo septimo regnante Leutarius rex.

Sig+num Guifreda, sig+num Argemiro, sig+num Arleva, qui ista venditione fecimus et firmare rogavimus.

Sig+num Adala. Sig+num Godemare. Sig+num Ermemirus.

Ramirus, presbiter, rogatus scripsit <et> subsignavi die et anno quod supra.

36. Oferim la versió C per les raons que hem exposat als criteris d'edició.

37. Segeix *nostrum*, ratllat.

38. *Sic*.

39. *Sic*.

40. Segueix un espai en blanc amb punts suspensius.

41. *Sic*.

6

981, 27 Novembre

Godemar, juntament amb Gontari i la seva esposa Peberuça, venen a la vescomtesa Ermetruit [d'Osona] i a[ls seus fills] Ermemir i Llop, unes terres situades a Cardona, al lloc anomenat Palau, pel preu de 21 sous, en espècie.

A. Pergamí original, en un estat de conservació dolent, perforat per diversos llocs i estripat transversalment per la meitat, 230 × 185 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 158, núm. 8.

B. Còpia simple, de 1669, per B. Llop, realitzada quan el pergamí era encara totalment llegible, Archivo Ducal de Cardona, legajo 129, núm. 8.

C. Còpia simple, ex B, del segle XIX, per Vidal, Archivo Ducal de Cardona, legajo 157, pliego 1, fol. 4r, núm. 8.

In nomine Domini. Ego Golde [⁴²ma]res et Gontarius et [u]xor mea Peberucia, v[er]enditores sumus [vobis] Ermetruite, vicecomitissa, et Ermemiro et Lobone, emptores. Per [hanc] scriptura venditionis [nostre] vindimus vo[bis] terras nostras, proprias, qui nobis advenit de comparatione. Et sunt ipsas terras in termino de [castro] Cardona, [in] loco ubi vocant [Palatios]. Et afrontat ipsa mea terra de me Goldemare de tres partes in terra de vos em[ptores], et de IIII in torrente. Et ip[s]a terra de me Go[ntario] afrontat de una parte in strata, et de alia in terra de Sendredo vel suos heres, et de cirtio in terra de Cixelo vel suos heres, et de quarta in terra de Adala. Quantum infra istas afrontaciones includunt, sic vindimus vobis ipsas terras [cul]tas, totum ab integrum, cum suarum exio vel regresios, propter precium solidos XXI in rem valentem. Et est manifestum. Et de [nostro] iure in vestro tradimus dominio et potestate. Et qui hoc vobis inquietare voluerit in duplo vobis componere faciat; et [ista] venditio firmis permaneat omnique tempore.

Facta ista vinditio V kalendas decembris, anno XXVIII regnante Leutarius rex.

Sig+num Godemares, sig+num Gontarius, sig+num Peberucia simul in unum ista vendicio fecimus et firm[are roga]vimus.

Sig+num Recosindus. Sig+num Lobatone. Sig+num Maniulfus.

Ramirus, presbiter, rogatus scripsit [(ss)] die et anno quod supra.

7

981, 29 Novembre

Eimeriga ven a la vescomtesa Ermetruit [d'Osona], un alou que posseeix a Cardona, al lloc anomenat Palau Bergús i Coma, pel preu de 7 sous i 4 argencis, en espècie.

A. Pergamí original, en un estat de conservació força dolent, a causa de diferents perforacions que afecten el text, 206 × 101 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 158, núm. 9.

42. El text entre parèntesis quadrats s'ha completat ex C.

B. Còpia simple de 1669, per B. Llop, que va llegir el text en un millor estat, Archivo Ducal de Cardona, legajo 129, núm. 9.

C. Còpia simple, ex B, del segle XIX, per Vidal, Archivo Ducal de Cardona, legajo 157, pliego 1, fol. 4r-v, núm. 9.

Ego Ermeriga, femina, venditor sum tibi Ermetruite, vicecomitissa, emptrice. Per hanc scriptura vinditionis mea vendo tibi aulodem meum proprium, qui mihi advenit de genitore meo. Et est ipso aulode terras et vineas et casas et ortio, et cultum et heremu[s⁴³]. Et est in fines Cardona vel suis [aiasensiis, in loco] ubi vocant Begurti, et in Comma, [et in Segalarios]; et ipsa sorte in ipsa casa in castro Cardona et ipsa cas[a...] in ips[...]. Et afrontat ipsa hec omnia [de una] parte in ipsa serra de Planecias, et de alia in ipsos Lociars, et de III in ipsa Serra de Valle Lagostera, et de IIII in ipsa [curte] morischa. E<s>t ipsa casa et ipso ortio in castro de Cardona cum suis afrontationibus. [In]fra istas afrontationibus [sic] vendo tibi, <de> ipsas meas hereditates in terris et in vineis et in ipso campo in Segalarios, ipsa medietate; et in [ip]sa alia medietate ipsa mea hereditate; et in ipsa [aliut sic]ut superius resonat, totum ab integrum, [incul]tum vel heremum, cum suorum exios vel regresios, [prop]ter pretium solidos VII et ar[genteos] IIII in rem valentem. Et est manifestum. [Quod] de meo iure in tuo trado dominio et potestate ad omnia quecumque face[re] volueris. Quod si ego venditrix aut ullas[que] homo qui hoc tibi inquietare voluerit, in duplo tibi componere faciat; et [ista] venditio firmis permaneat omnique tempore.

Facta ista venditio III kalendas decembris, anno XXVIII regnan[te Leuta]rius rex.

Sig+num Ermeriga, femina, qui ista venditione feci et firmare rogavi.

Sig+num Tr[asovad]us. Sig+num Ermemirus. Sig+num Godemares.

Sig+num Ranimirus, presbiter, rogatus scripsit et sub (ss) die et anno quod supra.

8

981, 18 Desembre

Godemares ven a la vescomtessa Ermetruit [d'Osona], al vescomte Ermemir [d'Osona] i a Llop, la vil·la, els palaus i els horts que es troben al terme del castell de Cardona, al lloc anomenat Coma, pel preu de 20 sous, en espècie.

A. Pergamí original, en un estat de conservació molt dolent, a causa de mutilacions i perforacions en diversos llocs, 236 × 88 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 158, núm. 4.

B. Còpia simple, de 1669, per J. B. Llop, realitzada quan el document era encara gairebé llegible íntegrament, Archivo Ducal de Cardona, legajo 129, pliego 1, fol. 3r-v, núm. 4.

C. Còpia, ex B, del segle XIX, per Vidal, Archivo Ducal de Cardona, legajo 157, pliego 1, fols. 2r-v, núm. 4.

[In nomine⁴⁴] Domini. Ego Godemares vobis [emptoribus meis Ermetruites vicescomitissa, et Ermemiro vicescomite, et Lobo], emptores. Per hanc [scrip]tura vindicionis mee

43. El text entre parèntesis quadrats s'ha reproduït ex C.

44. Text entre parèntesis quadrats reproduït ex C.

vend[o vobis ipsa villa, cum] ipsos pala[cios, et ipsos ortales, que s]unt in c[astro Cardona, ubi] vocant in Comma, et ipsa terra <in> ipsa Comma profunda, qui est [super Sancto] Saturnino, culta [et herema, qui michi] advenit de compa[racione. Et af]rontat ipsa villa, cum ipsos Palacios et ipsos ortales de una parte [in terra d]e vos, emptores, et de [alia in clauso] de Cluio, subtus ipsa fonte, [et de tertio in] terra de Ermeng [ar]d[o], et de IIII in terra de L[anov]ardo, homo [de Visado] episcopo. Et ipsa [te]rra <de> ipsa Comma [pro]funda [super] Sancto Satur[ni]no afron[tat de prima parte] in terra de me venditore, et de alia in [terr]a de Bonu [cio et de] ipso Terradello qui super ipsa terra [est de Gode]mare, filio de Morena, et [de tertia in terra] de me venditore, qui est sub ipso ser[radell]o, et [de quarta pro ipso] serradello qui ascendit usque [dum videat ipsa] chasa de Pedueso. Qu[antum infra i]stas afrontaciones includunt, sic vendo vobis ipsa villa [cum ipsos pal]acios et ipsos orta[les] et ipsa [comma profun]da et [rem], totum ab [integrum, cum e]xio vel regresio, in precium solidos xx in rem valentem. Et ex[in]de non remansi[t. Est] mani[festum. Et de meo iur]e in vestro trado dominio [et potestat]e, et de omnia quicumque facere volueritis. Et quis inquietare voluerit, in duplo vobis compo[nere faciat, et cum omnem] suarum inmelioracionem; et in[an]tea ista vendic[i]o firmis permaneat omnique tempore.

Facta ista venditio XV kalendas ianuarii, [anno vigesimo sexto regnan]te Leutarius rex.

Sig+[num] Godemares, qui ista venditione feci et firmare rogamus.

Sig+num Durandus, [sig+num Recosindus], sig+num [Ramio].

Ranimirus, presbiter, rog[a]tus scrip[sit et subsig+navi] die et anno [quod supra.]

9

982, 29 Desembre

Alfons, la seva esposa Sarovilda, i Aio, venen a la vescomtessa Ermetruit [d'Osona] i als seus fills Ermemir i Llop, una peça de terra que tenen al terme de Cardona, al lloc anomenat Palau Ardèvol, pel preu de 12 argencis.

A. Pergamí original, en bon estat de conservació; inicial descendent (4), 180 × 105 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 177, núm. 1466.

In nomine Domini. Ego Adevonso et uxori mea Sarovilde, et Aio, femina, vinditores sumus vobis Ermetruite, vicescomitissa, et Ermemiro et Lobone, emtores. Per hanc scriptura vindicionis nostre vindimus vobis terra nostra, propria, qui nobis advenit de aprisione <et> ad me Aio de viro meo. Et est ipsa terra in fines Cardona, ubi vocant Ardevale, in caput de ipsa Azernosa. Et afrontat ipsa terra erema de I parte in terra de Usila, et de alia in terra de Fidela et Fadriberto, qui est condam, et de III parte in terra de Undela et suos eres, qui sunt condam, et de IIII in ipsa comela qui scurrit.⁴⁵ Quantum infra istas afrontaciones includunt sic vindimus vobis ipsa terra erma, ab integrum, cum exio et regresio suo, propter

45. *Scilicet. discurrit.*

precium argencios XII. Et est manifestum. Et qui oc⁴⁶ vobis inquietare voluerit, in duplum vobis componere faciat; et ista vindicio firma permaneat omnique tempore.

Facta carta vindicione IIII kalendas ienuarii, anno XXVIII regnante Leotarius rex.

Sig+num Adevonso, sig+num Sarovilde, sig+num Aio, qui ista vindicione fecimus et firmare rogavimus.

Sig+num Trasoario. Sig+num Sancio.⁴⁷ Sig+num Ermomiro.

Durandus, clericus, rogitus scripsit et (ss) die et anno quod supra.

10

984, 5 Novembre

El comte i marquès Borrell [de Barcelona-Girona-Osona-Urgell] dóna al vescomte Ermemir [d'Osona], que anomena «fidele meo», dues peces de terra que té al castell de Cardona, al peu del castell, i que afronten amb terres del comprador i amb una terra del fill del comte.

[A]. Original, perdut, abans a l'Archivo Ducal de Cardona, legajo 158, núm. 12.

B. Còpia simple, de 1669, per B. Llop, Archivo Ducal de Cardona, legajo 129, núm. 12.

C. Còpia simple, ex B, del segle XIX, per Vidal, Archivo Ducal de Cardona, legajo 157, pliego 1, fols. 8v-9r, núm. 12.

Apud C.⁴⁸

In⁴⁹ nomine Domini. Ego Borrellus, gratia Dei comes et marchio, donator sum tibi, fidei meo Ermemiro, vicescomite. Per hanc scriptura donationis dono tibi petias duas de terra qui mihi advenit pro beneficio vel qualecumque voce. Et est in castro Cardona, subtus ipso castello. Et affrontat ipsa una petia de terra de una parte in terras de filio meo, et de alias tres partes in vias. Et ipsa alia petia affrontat de duas partes in terra de te Ermemiro, vicescomite, et de tertia in torrente, et de quarta in via vel in ipso rio. Infra istas afrontaciones, sic dono tibi ipsas duas petias de terra cum ipsum caput rego, ab integrum, cum exios vel regresios earum. Et de meo iure in tuo trado dominio et potestate, ad omnia quacumque facere volueris. Quod si ego donator aut ullusque omo qui ista donatio venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare, sed componat ipsas terras in duplo, cum omnia sua in melioratione; et inantea ista donatio firmi permaneat omnique tempore.

Facta ista donatio nona novembris, anno trigessimo primo regnante Leutarius rex.

Sig+num Borrellus, gratia Dei comes et marchio, qui ista donatione fecit firmare rogavi.

Sig+num Lupus. Sig+num Ratefredus. Sig+num Miro

Sig+num, Ranimirus presbiter, rogitus scripsit et subsig(ss)navi, die et anno quod supra.

46. *Scilicet: hoc.*

47. *Scilicet: Sancio.*

48. Davant la impossibilitat de manipular B per risc seriós de desintegració.

49. Segueix *Dei*, ratllat.

998, 27 Març

Umbert Odó, señor de Rocafort, juntament amb Ermessen i Miró Odó, fa escriure els límits de tots els termes del castell de Matamargó.

[A.] Original (?), perdut

B. Trasl·lat notarial, del 7 de juliol de 1332, autoritzat pel notari Guilbert de Fontcalda, Archivo Ducal de Cardona, legajo 178, núm. 1564a.

C. Trasl·lat notarial, ex B, del 23 de novembre de 1334, autoritzat pel notari Pere de Casagualda, Archivo Ducal de Cardona, legajo 178, núm. 1564b.

Hoc est translatum bene et fideliter factum nonas iulii, anno Domini millesimo CCC-mo tricesimo secundo, sumptum a quodam originali instrumento, cuius tenor, de verbo ad verbum, sequitur in hunc modum: In Dei nomine. Anno secundo /regni Roberti regi/ ego, Umbert Odo, domino de Rupeforta, et domina Ermessen et Mir Odo, cum nostros castlanos, facimus scribere⁵¹ et vicarios facimus scribere omnes terminis nostro castro nostro⁵² Mathamargo, in circuitu sicut hodie tenemus et habemus in pace, cum vicarios meos Xerbaldi, et R[aolf] Geribaldi de Murede, et R[amon] Bernardi Davi, et Oldosen. In primis dividit apud termini Cardone et Bigurcii, a parte orientis, sicut vadit illa /via/ Carale qui vadit ad Cardona, qui est ante vila Ones, et descendit per ipso Comelar subtus ipsa olzina de vila Ones, sicut aqua vadit per tempus pluviarum, et vadit tote usque ad Collo de Lacera, et ascendit per ipso Serral, et vadit directum ultra nostro manso de Caçaregs, et venit de ipsa via Carrale qui dividit inter nos et Salau usque ad capud de Torrent Bo, qui dividit inter nos et Salau, usque in flumine Devere, et exit ad collo ante mansum de Caus, et vadit per illa via, et descendit ante nostra alzina de Conomines, per ipsa limde, a parte orientis, ubi sunt arbores glandiferos, et vadit subtus ipsa Conemina Iusana quod donamus ad Sancti P[etri]. Et exit ad ipso Pugolo qui ibi est, a parte occidentis, et exit a Dolo Pugol, subtus vineas de homines nostros de Molsosa, et vadit per ipsa Plana de Preseguers sicut est terminatum. Et descendit in rivo Valle Magna, usque ad illo torrente, sicut dividet inter nos et Valle Magna, et exit ad ipsa nostra fonte que ibi est, et exit per ipso torrente amunt, et exit ad illo collo, super Manso de Panasogues, et vadit ad ipso torrente, subtus cirera, et exit ad ipso vilar, sicut est terminatum inter nos et Valle Magna, et ascendit per illa Serera, usque ad illas vias qui se iungint, et vadit directum ad ipsa Archera, et exit ad illas Cobertrades, et vadit directum ad ipsa Rochera de Queral, et ad illa Fonte de Box, et per illo cingle, et exit a Col de Rasa, et vadit per ipsa via Caral, et exit ad ipsa Cobertrada qui est inter nos et Pinos, et Ardevol, et via Carale qui vadit ad turre vicecomitale, et exit ad Collo de Cog, et exit subtus Coma Figera, qui est nostra. Et exit super illa Rovira de Sancti Vincenci, per illa linde et in ipso torrente,

50. Document fals. El seu original, si alguna vegada va existir, fou fet probablement a mitjan segle XIII.

51. *Sic.*

52. *Sic.*

super illa turre de Lodornosa, qui est de militem de Pinos, tenet per nos,⁵³ et descendit per ipso torrente usque in flumine Duerie, et ascendit per ipso rivo amunt, et ascendit per ipso pug usque ad Campo de Pic, qui est noster, et exit ad Pug de Sami, qui est meo, et revertatur in rivo Duerie, et ascendit per ipso torrente de Requies, et exit ad Coma de Carabaga, et exit directum amunt ad capud de ipso torrente quomodo descendit inter nos et manso de Pontorro, et venit in rivo Duerie, et descendit per ipso rivo, venit ad Sancte Andree de Fornels, et vadit per ipsa Pariera Longa, subtus Mansum de Baruls, et exit directum ad illas Rochas qui sunt subtus manso de Rauro, et exit ad ipso torrente. Et ascendit per ipso torrent usque ad illas Forcades, et exit directum per ipsos Pedrigals qui sunt ante mansum de Vilalta, et exiit directum ad ipso collo qui est super illas rochas de Cantacalapads, et ascendit per ipso torrente, usque ad via Caral qui transit per Plano Bigurcii; quomodo vadit ipsa via Carral sic vadit termino nostro usque ad Collo de Miro Valda, ibi dividit inter nos et Bigurcii, prope illas vineas quo tenent homines de Camards, per nos, et faciunt nobis sensum,⁵⁴ et sicut termes firmatas inter nos et Bigurcii; et exiit ad ipsa Cober, super Molars, et exiit ad Roure de Cods, et descendit in torrente de Molario, et descendit per illo torrente usque ad illa via de Garrigal, et descendit per illa via usque ad estrada publica, et vadit directum per illa via publica, et descendit usque ad capud de ipso Comelar, subtus ipsa alzina, cum illa discurrit tempore pluvie. Quantum iste affrontaciones in⁵⁵ et iste termine ambiunt, sic tenemus et habemus per directo de nostro castro Matamargo.

Actum est hoc VI kalendas aprili.

Sig+num Umbert Odo, sig+num domina Ermessen, sig+num Mir Odo, si⁵⁶ Xerbaldi, sig+num Raolf de Murede, sig+num /R[aimundi] / Bernardi Davi, sig+num Oldosen, nos seniores, et vicarios nostros, qui hoc mandavimus scribere et firmamus et ad testes firmare rogamus.

Sig+num R[aimundi] B[erenguer]. Sig+num R[aimundi] Mir. Sig+num Miro B[erenguer]. Sig+num Geraldi Duran. Sig+num Trasualdi Salla de Soler. Gerbert de Sancti Geraldi. Sig+num Mir Bofil, visores et auditores.

Bofili, iudex, qui hoc (ss) sig+num posui.

Bermundus, presbiter, qui hoc scripsit die et anno quo (ss) supra.

Ego Bononatus de Buxo, infirmarius et notarius publicus monasterii Sancti Vincentii de Cardona, hic propria manu subscribo. Ego Bernardus de Sancto Gervasio, notarius publicus Cardone, hic mea propria manu me subscribo. Ego Raimundus Pons, presbiter et regens monasterii de Valmanya et notarus publicus, qui mea propria manu me subscribo. Ego Ferrarius de Bayona, rector ecclesie de Gaver, et notari publici, qui omnia predicta examinavi de verbo ad verbum, et hic me subscribo pro teste.

Ego Guilabertus de Fonte Calide, rector ecclesie Sancti Iohannes de Bigurcio et notarius publicus eiusdem, hec scribi feci, cum supraposito in prima linea, ubi dicitur regni Roberti regi, et in IIIa linea, ubi dicitur via, et in XVIIIa linea, ubi dicitur Raimundi, et clausi et meum sig(ss)num apposui.

53. *Scilicet: <qui> tenet per nos.*

54. *Scilicet: censum.*

55. *Scilicet: includunt.*

56. *Scilicet: Sig+num.*

12

999, 18 Abril

Duran i la seva esposa Elvira venen al vescomte Ramon [d'Osona] una terra que tenen al terme de Cardona, al lloc que diuen Palau, pel preu de 2 sous, en espècie.

[A]. Original, perdut.

B. Còpia, del segle XII, feta pel levita Pere, Archivo Ducal de Cardona, legajo 158, núm. 14.

C. Còpia simple, ex B, de 1669 per J.B. Llop, Archivo Ducal de Cardona, legajo 129, núm. 14.

D. Còpia simple, ex C, del segle XIX, per Vidal, Archivo Ducal de Cardona, legajo 157, pliego 1, fols. 9v-10r, núm. 14.

Apud D⁵⁷

In nomine Domini. Ego Durando et uxor mea Elvira, venditores sumus tibi Reymundo, vicecomite, emptore. Per hanc scriptura venditionis nostre vendimus tibi terra nostra, propria, que nobis advenit de parentorum. Et est ipsa terra in fines Cardona, in locum quod vocant Palacios. Et afrontat de una parte in terra de te comparatore, et de alia et de tertia similiter de te emptore, et de quarta parte in ipso torrente, in fundus de ipsa Chondomina. In infra istas afrontationes sic vendimus tibi ipsa terra, ab integrum, cum exio et regressio suo, propter pretium solidos duos in rem valentem. Et est manifestum. Et si quis ullus homo qui hoc venerit ad inrumpendum, non hoc valeat vindicare, sed in duplum componat.

Facta carta venditione decimo quarto chalenda maii, anno tertio regente⁵⁸ Rodeberto rex.

Sig+num Durando, sig+num Adalvira, quod ista venditione fecimus et firmare rogavimus.

Sig+num Salla. Sig+num Espanesindo. Reumirus, presbiter +.

Durandus, presbiter, rogatus scripsit + signavi die et anno quod supra.

Petrus, levita, qui hoc translatus scripsi cum literis suprapositis in secundam et tertiam lineam die et anno + quod supra.

13

999, 12 Juliol

Luila i Guisad venen a Odó i a la seva esposa Flamidia, el primer, un tros de terra, i el segon, dues cases i una vinya. Tot es troba a Bergús, al terme de Cardona, i es ven per 1 sou i 5 argencis.

57. L'estat de conservació de B, completament il·legible, i el de C, inmanipulable, ens obliguen a oferir aquesta versió.

58. *Scilicet: regnante.*

A. Pergamí original, en bon estat de conservació; inicial descendent (2), 301 × 81 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 173, núm. 1138.

In nomine Domini. Ego Luila et Guisado vinditores sumus tibi, Eudo et uxori mea⁵⁹ Framidia. Vindimus vobis, ego Luila, sorte I de terra, et ego Guisadus, sortes II de terra, et sorte I de vinea, nostro, proprio, qui nobis advenit de comparacione et parentorum, in fines Cardona, in Begurcio. Afrontant de I parte ad ipsas casas de Adanagilde, et de alia in terra de Seniulfo, et de III in terra de Argelo vel suos eres, et de IIII in estrada qui vadit de ipso pozo ad casa de Levegilde. Infra istas afrontaciones includunt, sic vindimus vobis ab integrum, cum exio et regressio, in precio solido I et argencios V. Et qui hoc vobis inquietare voluerit, in duplo vobis componat.

Facta carta vindicione IIII idus iulii, anno III regnante Rodbertus rex.

Sig+num Luila, sig+num Guisado, qui ista vindicione fecimus et firmare rogavimus.

Sig+num Guifredo. Sig+num Levegilde. Sig+num Ermomiro.

Redemirus, presbiter, rogatus scripsit et (ss) die et ann⁶⁰ quod supra.

14

1000, 20 Juny

Oliba i la seva muller Glasenza ven a Otger i a la seva esposa Emmo una peça de terra que tenen a Cardona, al terme de Matamargó, pel preu de 42 sous, en espècie.

A. Pergamí original, en bon estat de conservació, encara que presenta tres petites perforacions que no afecten, però, el cos del text; inicial descendent (8), 260 × 72 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 178, núm. 1565.

In nomine Domini. Ego Oliba et uxor sua⁶¹ Glaseza, vinditores sumus vobis Odgero et uxor sua Emo. Per hanc scribtura⁶² vindicionis nostre vindimus vobis pecia I de tera,⁶³ cum ipsos arbores et cum ipsa casa, qui nobis advenit de comparacione. Et est ipsa tera et casa in castro Cardona, in terminio de Matamorgo. Et afrontat ipsum alodem de I parte in torente qui discurit, de alia in tera Ermenofo, de III de Sunielde,⁶⁴ de IIII in strada. Quantum infra istas afrontaciones includunt, sic vindimus vobis, ab integrum, in precio solidos XLII in rem valentem. Et nihil exinde non remansit. Et si quis contra ista carta venerit ad inrumpendum, non hoc valea vindicare; et inantea firma permaneat omnique tempore.

59. *Sic.*

60. *Sic.*

61. *Sic.*

62. *Sic.*

63. *Sic.* És habitual en aquest document del prevere Guissad que la «rr» aparegui substituïda per una «r» única. D'aquesta manera, al text la forma que apareix és *torente*, i no *torrente*, o *discurit*, en lloc de *discurrit*, particularitats que no apareixen sistemàticament anotades aquí per evitar les notes redundants.

64. *Scilicet: <in terra> de Sumielde?*

Facta carta vindicionis IIX⁶⁵ kalendas iulii, anno IIII regnante Rodberto rex.
 Sig+num Oliba, sig+num Glaseza, qui ista carta vindicionis fecit et testes firmare
 rogavi.
 Sig+num Sunield. Sig+num Ansefret.
 Sig+num Gisado Miro, presbiterus, qui ista carta rogitus scripsi et sub (ss) die et an⁶⁶
 quod subpra.⁶⁷

15

1000, 4 Agost

Els esposos Trasovad i Ermengarda venen al vescomte Ramon [d'Osona] una peça de terra situada a Cardona, al lloc de Bergiús, pel preu de 6 sous, en espècie.

- A. Pergamino original, en regular estado de conservación debido a diversas manchas de humedad que han gastado el texto en diversos lugares, y por una pequeña perforación vertical. Pese a todo es aún legible y, el poco que falta, reconstituible; inicial descendente (3), 301 × 93 mm, Archivo Ducal de Cardona, legajo 158, núm. 17.
 B. Copia simple de 1669 por J. B. Llop, Archivo Ducal de Cardona, legajo 129, núm. 17.
 C. Copia simple, ex B, del siglo XIX, Archivo Ducal de Cardona, legajo 157, pliego 1, fol. 11v, núm. 17.

In nomine Domini. Ego Trasovado et uxori mea Ermengarda, vinditores sumus tibi Rreimundo,⁶⁸ vicescomite, emtori. Per hanc scriptura vindicionis nostre vindimus tibi pecia I de terra nostra, propria, qui nobis advenit, ad me, Trasovado, de genitori meo; ad uxori mea, per suum decimum. Et est ipsa terra in fines Cardona, vel in Begurcio. Qui afrontat de I parte in terra de Sancto Vincencio, et de alia et de tercia in stratas, et de IIII parte in ipsa vestra condemina vicescomitale. Quantum infra istas afrontaciones includunt, sic vindimus tibi ipsa terra, ab integrum, cum exio et regressio suo, propter precium placibile solidos VI in rem valentem. Et est manifestum. Si quis ullo omo qui ista scriptura vindicionis venerit tibi pro inrumpendum, non hoc valeat vindicare, set componat in duplum; et inantea ista vindicio firma et stabilis permaneat omnique tempore.

Facta carta vendicione IIII nonas augusti, anno [V⁶⁹] regnante Rodberto Rege.
 Sig+num Trasovado, sig+num Ermengarda, qui ista vindicione fecimus et testes firmare
 rogavimus.

Sig+num Bellarone. Sig+num Gulgislo. Sig+num Ortulo.
 Durandus, presbiter, rogitus scripsi et sub (ss) die et anno quod supra.

65. Interpretem XII (2 + 10), i no VIII (10 – 2), a la nostra datació.

66. *Sic.*

67. *Sic.*

68. *Sic.*

69. Reconstituït ex C.

INDEX NOMINUM

A

Adala, 13
 Adanagilde, 20
 Adevonso, 16
 Aio: femina, 16
 Alorico, 12
 Altimerus, 11
 Ansefret, 21
 Argelo, 20
 Arifonso, 11
 Arleva: uxor Guifredi, 12
 Arnulfo, 11

B

Baruls: mansum de, 18
 Bellatone, 22
 Bernardi: de Sancto Gervasio, notarius publicus, 19
 Bononato: de Buxo, infirmarius et notarius publici, 19
 Bonucio, 15
 Borrellus: comes et marchio, 17

C

Cixelo, 13
 Cluio, 15

D

Domnucio. *Véase* Donutio
 Donado, 12
 Donutio, 9
 Durando. *Véase* Durandus
 Durandus, 15, 19; clerico, 16; presbiter, 20, 22

E

Egovardo, 13
 Elio: uxor Altimeri, 11
 Elvira: uxor Durandi, 19

Emo: uxor Odgeri, 21
 Ermemirus, 10, 13, 15, 16; filius Ermetruit, 10, 11; filius Ermetruit vicecomitisa, 11; presbiter, 10, 12; vicecomes, 12, 15, 17; vicecomes filius Ermetruit, 9
 Ermengarda: uxor Trasovadi, 22
 Ermengardus, 15
 Ermenofo: in terra de, 21
 Ermeriga: femina, 14
 Ermessen: domina, 17
 Ermetruit, 10; vicecomitisa, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16
 Ermomiro, 20
 Ermomirus, 16
 Espanesindo, 20
 Eudo, 20

F

Ferrarius: de Bayona, rector ecclesie de Gaer et notari publici, 19
 Fidela, 16
 Framidia: uxor Eudis, 20
 Frango, 11
 Fredancio, 9
 Fruila, 11
 Fundusus, 9

G

Galindus, 12
 Garsias, 10
 Gerald: Duran, 19
 Gissalezo, 11
 Glaseza: uxor Olibae, 21
 Godemares, 9, 13, 15; filius de Morena, 15
 Gontarius, 13
 Guifreda: nera de Argemiro, 12
 Guifredo, 20

Guilabertus: de Fonte Calide, rector
 ecclesia Sancti Iohannes de
 Begurcio, 19
 Guisad Miro: presbiterus, 21
 Guisado, 20
 Gulgiselo, 22

H

Hancio, 16

L

Lanfredus, 9
 Lanovardus: homo de Guisado
 episcopo, 15
 Levegilde, 20
 Liula, 20
 Lobatone, 14
 Lobo, 12, 15, 17; filius Ermetruit, 10;
 filius Ermetruit vicecomitisa, 9, 11
 Lobone, 13, 16
 Luvila, 20

M

Maniulfus, 14
 Miro, 9, 17; filius Ermetruit, 10, 11;
 filius Ermetruit vicecomitisa, 9, 11
 Miro Berenguer, 19
 Miro Bonfill, 19
 Miro Odo, 17, 19
 Miro Valda: collo de, 18
 Morena, 15
 Moscono, 10

O

Odgero, 21
Oldosen, 3, 19; vicario, 18
 Oliba, 10, 21
 Ortulo, 22

P

Peberucia: uxor Gontarii, 13
 Petrus: levita, 20

R

Radfredus, 17
 Radolf: de Muraden, 3, 19
 Raimundus: Berenguer, 19; Bernardi
 Davi, 3, 19; Poncii, presbiter et
 regens de Valmaya et notario
 publico, 19; vicecomes, 19, 22
 Ramio, 15
 Ramirus: presbiter, 13, 14
 Ramon: Mir, 19
 Ramon Bernardi Davi: vicario, 18
 Ranimirus: presbiter, 9, 15, 16, 17
 Raolf Geribaldi: de Murede, vicarius,
 18
 Ratefredus. *Véase* Radfredus
 Rauro: manso de, 18
 Recemirus: presbiter, 21
 Recosindus, 9, 14, 15
 Reunimirus: presbiter, 20

S

Sadriberto: condam, 16
 Salla, 20
 Sancius, 10, 11
 Sarovilde: uxor Adevonsi, 16
 Sendredo, 13
 Seniulfo, 20
 Sepila, 11
 Sesenada: uxor Ermemiri, 10
 Suniel: in [terra?] de, 21
 Sunield, 21

T

Terradello, 15
 Trasoaldi: Salla de Soler, 19
 Trasoarius, 16
 Trasovado, 15, 22

U

Umbert Odo: dominus de Rupeforta,
17

Undela, 16

Usila, 16

V

Vilalta: mansum de, 18

Vivenda, 9

W

Wadamiro, 12

X

Xerbaldi: vicario, 18